

Verslag

Congres Gemeenten aan zet bij jong ouderschap

15 mei 2017

Wat kunnen gemeenten doen als het gaat om integraal beleid bij jong ouderschap en preventie van onbedoelde zwangerschap? Dit stond centraal tijdens het congres op 15 mei 2017.

Samenvatting

Tijdens het congres werd een handreiking gepresenteerd met oplossingsrichtingen en praktijkvoorbeelden voor gemeenten als het gaat om integraal beleid bij jong ouderschap. Er waren inhoudelijke presentaties, pitches van praktijkvoorbeelden, verhalen van ervaringsdeskundigen en tafelgesprekken tussen deelnemers.

Tijdens het congres werd duidelijk hoe belangrijk het contact met ervaringsdeskundigen is. Luisteren naar hun verhalen levert heel veel op. Bovendien bleek dat gemeenten niet opnieuw het wiel hoeven uit te vinden als het gaat om integraal beleid voor jonge ouders. Voorbeelden van andere gemeenten kunnen als inspiratie dienen. Nieuw of speciaal beleid voor deze doelgroep is meestal niet nodig. Door aan te sluiten bij bestaand beleid voor jongeren in kwetsbare posities en hier specifieke accenten te leggen, kan een gemeenten al veel bereiken.

Het congres

Pieter Hilhorst

Pieter Hilhorst was dagvoorzitter en heeft op enthousiaste en authentieke wijze de deelnemers door de dag geleid. Soms persoonlijk en met veel aandacht voor de inbreng van de ervaringsdeskundigen.

Zineb Fallouk: Ik wil hulp!

Theatermaker Zineb Fallouk liet als jonge moeder tijdens haar openingstheater op humoristische wijze zien waar het fout kan gaan in de communicatie tussen hulpverlener en jonge ouder. Een jonge moeder in 'nood' zit niet te wachten op "Hoe voel je je nu?", maar wil vooral praktische hulp om de problemen zelf op te lossen.

Top 5 uitdagingen

Hannie Olij (bestuurder Timon en lid Taskforce JOOZ) en ervaringsdeskundige Chiara presenteerden de top 5 uitdagingen voor gemeenten waar het congres zich verder op toespitste:

- Huisvesting
- Financiën en schulden
- Ontschotten en integraal beleid
- Deskundigheid wijkteams
- Preventie bij risicogroepen

Deze top vijf uitdagingen zijn uitgewerkt in de handreiking voor gemeenten. Per punt is beschreven wat de uitdaging is, waarom de reguliere aanpak niet volstaat, wat de rol van gemeenten en welke oplossingsrichtingen en praktijkvoorbeelden er zijn.

José Manshanden: Hoe kan het simpeler?

José Manshanden (o.a. directeur Sociaal Gemeente Utrecht) laat zien met hoeveel verschillende mensen jongeren te krijgen als ze contact hebben met de gemeente. Kan dit ook simpeler? Want juist als je ondersteuning nodig hebt, is het belangrijk dat het plaatje helder is.

Zet de inhoud altijd voor op!

En maak eens een klantreis. José verwijst hiervoor naar de handreiking. Deze reis brengt alle contactmomenten en communicatiekanalen in beeld van een jongere die een 'reis' door uw gemeente maakt. Hiermee kunt u als gemeente het klantproces optimaliseren.

Houd het simpel!

Houd vrijheid voor maatwerk, te strakke kaders helpen niet. Richt je vooral op een goede basisinfrastructuur met daarin genoeg sociale woningbouw, goede jeugdzorg en preventieprogramma's. In Utrecht is er voor individuele hulp wijkteams of het stedelijk loket. Jose pleit ervoor dat wijkteams ook daadwerkelijk kunnen helpen, aan alleen een doorverwijsloket heb je niets.

Blijf leren van elkaars ervaring!

Er is geen pasklare oplossing die voor elke gemeente werkt. Kijk wat anderen al bedacht hebben en doe dan je eigen ding!

Zorg voor interactie

Als gemeenten heb je veel verschillende rollen, zoals regisseur, beleidsmaker, opdrachtgever/financier, toezichthouder en uitvoerder. Zorg dat er interactie is tussen de mensen die de verschillende rollen hebben. Houd bijvoorbeeld als uitvoerder je oren en ogen open en zoek de beleidsmaker op als je iets wilt veranderen. Zorg dat aanbieders het doel van jouw gemeenten onderschrijven en de ketenaanpak sluitend maken. Stuur op basis van waar je naar toe wilt met elkaar, niet alleen op geld. Beperk het aantal aanbieders, zodat je deze meer vrijheid en vertrouwen kunt geven.

Pitches praktijkvoorbeelden

Vijf sprekers hebben in een pitch een praktijkvoorbeeld toegelicht.

Olga Lemmen, senior adviseur gemeente Delft

Krachtpatzers Delft is een project voor jongeren van 16-27 jaar in kwetsbare posities. "Richt je op samenwerken in plaats van concurreren en op eigenaarschap in plaats van opdrachtgever- en opdrachtnemersrol. Het is de kunst om niet weer in de oude groef te schieten en te blijven kijken vanuit het perspectief van jongeren."

Lonneke Kamp-Schuringa, beleidsambtenaar Dienst Sociale Zaken en Werk, gemeente Groningen.

Samenwerking tussen gemeente Groningen en Menzis. "Ga om tafel met de zorgverzekeraar. Zij hebben dezelfde belangen als de gemeente en hebben kennis van de zorg en contact met de aanbieders. We hebben een checklist ontwikkeld om het probleem van een jongere helder te krijgen. Samen met de verzekeraar gaan we voor de niet gangbare oplossingen, met de jongere zelf als uitgangspunt."

Elle Struijf, lid taskforce JOOZ en Arts Maatschappij en Gezondheid GGD Hollands Noorden en NCJ: positie en rol JGZ.

"Jonge zwangeren en moeders willen graag volwaardig behandeld worden, ze zijn tenslotte ook gewoon ouder van een kind! Vanuit de JGZ is er extra aandacht voor voorlichting en signalering, want kinderen van (zeer) jonge moeders hebben een iets groter risico een te licht of te vroeg geboren kind. Verder werkt de JGZ met de preventie-agenda, waarin aandacht is voor ouderschap, hechting, gezondheid en weerbaarheid. Bijvoorbeeld via huisbezoeken, programma VoorZorg en video-hometraining."

Kraak de casus

De deelnemers gaan met hun tafelgenoten kijken naar een fictieve casus van een jonge vrouw:

- 18 jaar
- Dochter 2 jaar
- Geen vast woon- en verblijfplaats
- Geen inschrijving BRP
- Geen werk
- Geen school
- Voogdij

Er kwamen veel en verschillende reacties uit de zaal. Duidelijk was wel dat zo'n casus niet één, twee, drie te kraken is.... Opvallend waren de reacties van deelnemers over de waardevolle inbreng van de ervaringsdeskundigen.

"Het blijft ongelooflijk te horen hoe het af en toe kan lopen bij een jongere en waar het allemaal mis kan gaan."

"Pas in contact met ervaringsdeskundigen beseft je waar het om gaat".

"Het is mooi om te zien dat deze jongeren hun eigen verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en hun kind."

Pauze

Praktijkvoorbeelden

Er waren twee presentaties van praktijkvoorbeelden.

Ellen Smeets, Leger des Heils

Zij geeft aan dat veel jonge moeders noodgedwongen in een dure 24-uurs opvang zitten. Maar deze zorg is lang niet altijd nodig. Daarom werken zij nu in specifieke situaties met trajectprijzen in overleg met de financier. In zo'n trajectprijs zitten bijvoorbeeld de kosten voor een woning en levensonderhoud zitten. De woningbouwverenigingen waarmee ze samenwerken, doen een aanbod voor woningen hiervoor. Naast het financiële voordeel, merken ze dat het ook voor de jonge moeders veel prettiger is zo.

Milleke de Neef, Rutgers Nisso groep

Het is belangrijk dat gemeenten zich inzetten voor preventie bij risicogroepen. Waarbij ook aandacht is voor het gebruik van anticonceptie. Sommige jongeren hebben meer kans op een onbedoelde zwangerschap en worden via de regulier preventie onvoldoende bereikt. Rutgers werkt aan de ontwikkeling van methodieken voor deze doelgroepen. In de handreiking staat in hoofdstuk 6 meer over de rol van gemeenten in preventiebeleid.

Myrthe Hylkes: Geef ons niet nog meer regels

Myrthe schets het beeld van een jonge vrouw die ze kent en hoe moeilijk het voor haar, met al haar problemen is om de weg te vinden in de bureaucratische molen. Daarbij denk Myrthe terug aan zichzelf als Kamerlid en weet nog hoeveel behoefte zij had om in dit soort situaties in te grijpen door nieuwe protocollen op te stellen. Maar daar help je een professional en een jongere niet verder mee. De professional heeft juist ruimte nodig om te doen wat nodig is. Extra protocollen staan dat in de weg. Het bureaucratische doolhof is ontstaan uit goede bedoelingen, het goed willen regelen. Maar als er veel aan de hand is met een jongere, dan staan veel regels alleen maar in de weg.

Ook denkt Myrthe aan haar moeder, die werkt als jeugdreclasserder. Zij werkt dagelijks met jongeren die veel problemen hebben en niet altijd eerlijk zijn of mee willen werken met de hulpverlening. Het is dan hard werken om menselijk te blijven en niet af te stompen.

Myrthe doet een beroep op bestuurders en beleidsmakers om niet te blijven reageren met nieuwe protocollen en regelgeving, maar professionals juist de ruimte te geven om hun werk goed te doen en menselijkheid voorop te stellen.

Tafelgesprekken / transformatie agenda

Wat pakt u op in uw gemeente? Hoe gaat u dat doen? Wat vindt u moeilijk? En wat hebt u daar bij nodig en van wie? Er was een uitwisseling van tips en ervaringen. Enkele van de tips en conclusies zijn hieronder uitgelicht.

Algemeen

- Denk aan de vaders, betrek ook hen er bij!

Huisvesting

- Zorg voor voldoende huisvesting: ga bouwen, verbouw leegstaande panden.
- Wachtlijsten? Kijk voor mogelijkheden om tienermoeders prioriteit te geven.
- Maak het mogelijk om ook onder de 18 een huurovereenkomst te kunnen tekenen.
- Zorg voor goede doorstroom vanuit de opvang naar passende huisvesting.
- Kijk naar mogelijkheden voor maatwerk, bijvoorbeeld manieren om als gemeente zelf huizen te kopen.
- Gebruik het adres van het inloophuis / opvangplek als adres voor de gemeenten. Dat opent dan weer de weg naar andere voorzieningen, zoals huisvesting.

Financiën en schulden

- Betere voorlichting aan jongeren: als je 18 wordt, wat komt daar dan financieel allemaal bij kijken? Bijvoorbeeld de app 'Kwikstart' voor jongeren uit de jeugdhulp.
- In onderwijs al meer aandacht besteden aan omgaan met geld.
- Begin zo snel mogelijk met hulpverlening bij schulden, voor het uit de hand loopt.
- Centraal meldpunt voor schulden.
- Trek de uitkering vanaf 18 jaar gelijk met die voor 21-jarigen. Het leven is echt niet goedkoper als je 18 bent.
- Zorg dat jongeren geen volwassenpremie voor de zorgverzekering moeten betalen.
- Zie het als iemand niet zelfredzaam is. Neem de papieren uit handen en kijk wat er moet gebeuren. Niets vragen van de mensen zelf, maar helpen.
- Opleiding en werk zijn de belangrijkste keys om uit de problemen te komen.
- Gemeente vaak zelf grootste schuldeiser, kijk wat je als gemeente zelf kan doen in de schuldenproblematiek.

Ontschotten en integraal beleid

- Neem de verhalen van de ervaringsdeskundigen mee.
- Creëer een leeromgeving, bespreek casussen en houdt de oplossingen tegen het licht.
- Elke gemeente moet doen wat nodig is. Zet jongeren in hun kracht en denk niet alleen vanuit rechten.
- Gemeenten hebben concrete handvatten nodig, een aantal daarvan staan in de handreiking.
- Maak een zorgatlas / sociale kaart voor de professionals en de doelgroep. Wie doet wat en hoe is de regelgeving?
- Verzamel cijfers over het aantal casussen en de aard er van.
- Zorg voor een sturende laag die vanuit hun integrale benadering de opdracht geeft aan de ambtenaren en dat iemand mandaat heeft.

Deskundigheid wijkteams

- Zorg dat je weet aan wie je doorverwijst, wordt het probleem wel opgelost?
- Inzetten van een proactieve kennisdeler en verbinder van de gemeente voor de eigen wijkteams: praktijkervaring naar binnenhalen, kennis van wetgeving en praktijk aan elkaar verbinden!